

Česko-lichtenštejnská komise historiků
Liechtensteinisch-tschechische Historikerkommission

Vstupní teze

1. Lichtenštejnové spoluvytvářeli středoevropskou kulturu v dlouhém trvání a v mnoha rovinách (proto se nelze v jejich dějinném hodnocení omezit na určitý moment, např. na fenomény spjaté s II. světovou válkou – byť je jasné, že určité historické události a období hrály v jejich dějinách obzvláště významnou roli).
2. Lichtenštejnské dějiny mají ve vztahu k dějinám českých zemí mnohá specifika. Nejde pouze o sledování vztahů mezi Českou republikou a Knížectví Lichtenštejnsko coby dvěma svrchovanými moderními státy (resp. mezi předchůdci těchto státních útvarů), nýbrž také o sledování působení Lichtenštejnů (Lichtenštejnského knížecího domu) ve střední Evropě.
3. Lichtenštejnové v dlouhém trvání vytvořili v českých a rakouských zemích (resp. obzvláště na hranici Moravy a Rakouska) prostřednictvím svých držav svébytný „euroregion“ přesahující dobové zemské a státní hranice. Důležité je, že tento model integrace existoval již dlouho před tím, kdy k integračnímu působení svých středoevropských držav přistoupili Habsburkové, že se v období raného novověku s integrací Habsburské monarchie vyvíjel paralelně a že po vzoru Lichtenštejnů přistoupili k analogickému modelu přeshraniční integrace i jiné šlechtické rody (Althannové, Týfenbachové, Meggauové, Teuflové, Breunerové apod.).
4. Lichtenštejnové mohli být v průběhu dějin do značné míry integračním prvkem středoevropské společnosti, protože byli součástí širší státnosti (Markrabství moravské, Království české, Habsburská monarchie, Rakouské císařství, Svatá říše římská n. n., Československá republika). Zároveň ale vytvářeli vlastní státnost (Opavské knížectví, Opavsko-krnovské knížectví, Knížectví Lichtenštejnsko).
5. Lichtenštejnové se ve středoevropské kultuře vyznačují mnohostranným působením. Jejich stopu lze v určitém historickém kontextu např. zaznamenat stejně tak na straně reformace i protireformace, na straně (náboženské) tolerance i intolerance (podpora Jednoty bratrské, podpora novokřtěnců – účast na potlačení stavovského povstání, podpora katolických řeholních řádů).
6. Lichtenštejnové dlouhodobě spoluvytvářeli středoevropskou kulturu a umění, počínaje středověkem až po 20. století, na jejich statcích a v jejich působištích tak dlouhodobě vznikala specifická „lichtenštejnská kulturní krajina“ (především lednicko-valtický areál).
7. Bez ohledu na osudy vztahu mezi Československou republikou a Knížectvím Lichtenštejnsko zůstávají Lichtenštejnové ve střední Evropě, včetně českých zemí, přítomni i ve druhé polovině 20. století, a to prostřednictvím liechtensteinských „míst paměti“ (hrobka a poutní místo na Vranově, Lednicko-valtický areál, kostel P. Marie v Opavě, splavněná Morava na Uherskoostrožsku, klášter v Moravském Krumlově apod.).

8. Dějiny působení Lichtenštejnů ve střední Evropě se v dlouhém trvání netýkají pouze Liechtensteinského domu v užším slova smyslu. Týkají se obyvatelstva středoevropských zemí v nejširším kontextu. Zájem o výzkum a novou interpretaci dějin Lichtenštejnů proto není omezen pouze na dva (či tři) dnes existující státy, ale jde o důležitý prvek v obecném procesu integrace, který se začal rozvíjet především po pádu železné opony roku 1989.

9. Do vztahu mezi Lichtenštejny, resp. Knížectvím Lichtenštejnsko na jedné straně a Československem, resp. Českou republikou na druhé straně opakovaně zasáhly také dramatické evropské události 20. století. Nejprve se tak stalo po skončení I. světové války na základě dohod ze Saint-Germain. Lichtenštejnské rodové državy byly citelně zasaženy územními změnami, jež vyplývaly z konstituování nové hranice mezi Československou a Rakouskou republikou. Lichtenštejnové se navíc po staletí svého působení museli vyrovnat s novým státním zřízením, jež ve svém ústavním pořádku apriori neslo popření principů, na nichž stála dosavadní lichtenštejnská existence a státnost.

10. Neméně dramatické byly v tomto ohledu události po roce 1945, kdy do těchto vztahů zasáhlo vydání dekretů prezidenta Beneše, resp. výsledky jednání na Jaltě a v Postupimi a následující začlenění Československa mezi země sovětského bloku. V Československu byl programově vytvářen negativní obraz Lichtenštejnska a Lichtenštejnů a jejich vztahu k československé státnosti a národu (idea kolaborace s Hitlerovým Německem) a k ideovým principům (idea třídního nepřítel). Pro oba prvky platí, že jde o obraz politický, jenž nevznikal na základě nezávislého vědeckého historického výzkumu a v náležitém dějinném kontextu.

Ve Vídni dne 16. prosince 2010.

(Vstupní teze byly formulovány na 1. zasedání české části Česko-lichtenštejnské komise historiků v Brně dne 2. září 2010.

Posléze byly akceptovány celou komisí a schváleny na 1. pracovním zasedání Česko-lichtenštejnské komise historiků ve Vídni dne 16. prosince 2010.)